

"Minä annan teille tulevaisuuden ja toivon"

Jeremia Kirj. 29:11

Kansankirkko 2020

Haastettu kansankirkko

- 1869 kirkkolaki: kansankirkko
- Ihannetason ja olemassa olevan todellisuuden välinen jännite
- Kansalaisuskonto (*civil religion*)
- *Haastettu kirkko* 2012: Peruskysymys yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden välinen jännite.
- Jäsenyydestä tietoisempaa
- Me kutistumme -ideologian kestättömyys

Suomalainen usko ja kirkosta eroaminen

- Gallup Ecclesiastica 2019: uskoon liittyvät syyt nousivat kirkkoon liittymisen syinä tärkeämmiksi kuin kirkon auttamistyö
- Dos. Hanna Wass 6.9.2020: ”Kirkossa ei ole ihan selvää, mikä sen rooli yhteiskunnassa on. Huoleni on, että jos teologista ydintä työnnetään taka-alalle, silloin kirkolta häviää koko pohja. Kirkko muuttuu miellyttämisenhaluiseksi sosiaalipalvelujen tarjoajaksi, joka ei varmaan ärsytä ketään, mutta siihen ei myöskään ole tarttumapintaa. Se menettää kiinnostavuuden, koska sen omaleimaisuus häviää.”

Sekularisaation eteneminen vai postsekulaari katsomuspluralismi? Kansankirkko ja konteksti

- Yksiselitteistä kuvaa eurooppalaisesta uskonnollisuudesta ei ole piirrettävissä
- Toisaalta uskonto on palannut julkisuuteen ja politiikkaan, toisaalta sekularisaatio ja individualisaatio etenevät
- Kansankirkko – ensisijaisesti teologinen vai historiallis-sosiologinen käsite? Mikä on tavoitteen ja todellisuuden välinen suhde?

Kansankirkon käsitteen historia ja merkitykset

- Konstantinolainen valtiokirkon murtuminen Ranskan vallankumouksen 1789 jälkeen
- Kansankirkkokäsitteen isä, "modernin kirkollisen nationalismin isä" Friedrich Schleiermacher 1820-luvulla
- J.H. Wichern: Kirkko koko kansaa varten (kansanlähetys)
- R. Sohm: Kirkko instituutiona muokattavissa tarkoituksenmukaiseksi, ei-teologisuus

Kansankirkon käsitteen historia ja merkitykset ⁺

- Keisarillinen valtiokirkko ja ”saksalaiset kristityt”
- D. Bonhoeffer: 1) Saarnan kirkkona kirkko suuntautuu itsensä ulkopuolelle. Se on ”kirkko toisia varten”; 2) Maailmassa ei voi vielä tehdä erottelua jyvien ja akanoiden välillä. Sanan kautta se on niin vapaaehtois- kuin kansankirkko. Tosi kirkko läsnä empiirisessä kirkossa

Kansankirkon merkitykset (W. Huber)

- 1) Kansankirkko kirkkona ”kansan kautta” (Schleiermacher) yleisen pappeuden merkityksessä
- 2) Kansankirkko kirkkona ”kansaa kohti” (Wichern) sen kristillistämisen mielessä
- 3) Kansankirkko yhden kansan kirkkona (nationalismin vaara)
- 4) Kansankirkko kirkkona ”kansaa varten”, jota papit kaitsevat ja joka korostaa lapsikastetta (Suomessa ehkä vallitsevin)
- 5) Kansankirkko kansankokonaisuutta varten, kirkon julkisen roolin korostaminen
(valtiokirkollisuus, kirkon itsenäisyys vaarassa)

Kansankirkko II MS:n jälkeen (Leipold)

- 1) Kirkko koko kansan kirkkona
- 2) kirkko kansaa varten
- 3) kirkko valtion tukemana kirkkona.
 - 1960-luvulta alkaen kansankirkko-käsitettä alettiin yhä enemmän problematisoida; kirkon uusi julkinen rooli ja sekularisaatio puhututtivat.
 - Keskustelu polarisoitui yhä enemmän 1970-luvulta alkaen, ja alettiin herätä jäsenkadon todellisuuteen.

Kansankirkko II MS:n jälkeen (Leipold)

Wolfhart Pannenberg:

Pluralismi ideologisoituneena ohjelmana johtaa normatiiviseen pluralismiin ainoana varsinaisena normina, mistä on seurauksena totuuskysymyksen sivuuttaminen ja niin uskon sisältöjen kuin eettisten normienkin pirstaloituminen. Pluralismi tulee myös käytännössä mahdottomaksi, jos ei ole mitään yhdistävää perustaa, jonka sisällä moneus voisi vallita tietyissä raameissa

- Jälkisekulaarin, dialogisen suvaitsevaisuuden haaste

Kansankirkko II MS:n jälkeen (Leipold)

- Kirkon julkisen roolin uudelleen ajattelu
- Kirkon julistustehtävän uudelleen ajattelu, jotta kirkolla olisi tulevaisuutta kirkosta eroamisten keskellä
- Jumalanpalveluksen kommunikatiivisuus

Kansankirkko orientoivana käsitteenä

- M. Welker: Kansankirkon käsitteeseen tulee aina liittää "kirkko toisia varten" -ajatus (Bonhoeffer)
- Teologinen perusta: kirkko kolmiyhteisen Jumalan kirkko, Kristuksen ruumis, Jumalan kansa ja Pyhän Hengen temppeli

Avaus henkilöseurakuntien suuntaan?

- Kansankirkon vahvuus sen inklusiivisuudessa
- Kaikenkattavuus hämärtää identiteetin selkeyttä
- Teologisen identiteetin ohuus vs. juridisen identiteetin vahvuus?
- Henkilöseurakunnat elitismiä tai eriseuraisuutta?
- Armahdettujen syntisten yhteisö: erilaisten ryhmien kotipaikan tarpeen turvaaminen, vähemmistöille tilaa
- Rakenteiden joustavuuden tarve epäämätön

Kirjallisuutta: luterilainen ja ekumeeninen teologia tänään

- Tomi Karttunen: Mitä luterilaisuus on? Teologia, kirkko ja yhteiskunta (2020)

https://evl.fi/documents/1327140/45386794/31366554_Mita_on_luterilaisuus_KTKVJ62_20_03_11_B_netti.pdf/b8cfd95c-84ab-01c5-715a-3496b2999b62?t=1584453993047

- Tomi Karttunen: Armo avaa yhteyden. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon oppikeskustelut (2020)

https://evl.fi/documents/1327140/41251337/Oppikeskustelut+ja+k%C3%A4yt%C3%A4nn%C3%B6n+ekumenia_saavutettava+web.pdf/96563076-e948-5713-7df0-10743b5f23e0?t=1584350847624

- Tomi Karttunen: Ilmoitus, kirkko ja etiikka. Dietrich Bonhoefferin teologia (2020). Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 293

<https://www.tiedekirja.fi/default/ilmoitus-kirkko-ja-etiikka.html>